

امتحان نظریه میدان‌های کوانتومی ۱

سوال ۱) یک تئوری شامل N فرمیون دیراکی در ۲ بعد در نظر بگیرید. در ۲ بعد ماتریس‌های پاؤلی کار ماتریس‌های دیراک را انجام می‌دهند.

الف) نشان دهید $\gamma^0 = \sigma^2$ و $\gamma^1 = i\sigma^1$ در جبر کلیفورد^۱ صدق می‌کنند، و $\gamma^* = \sigma^3$ همان ماتریس Chirality (مشابه γ^5 در ۴ بعد) است.

(چگالی) لاگرانژی مدلی که از آن صحبت می‌کنیم به شکل زیر است:

$$\mathcal{L} = \sum_{k=1}^N \bar{\psi}_k i \not{\partial} \psi_k + \frac{\lambda^2}{4} (\bar{\psi}_k \psi_k)^2.$$

ب) نشان دهید این تئوری تحت تبدیل $\psi_k \rightarrow \gamma^* \psi_k$ متقارن است، بار پایسته این تقارن را بیابید و استدلال کنید چرا این تقارن ایجاب می‌کند در لاگرانژی فوق جرم فرمیون‌ها ظاهر نگردد.

ج) نشان دهید برای کوانتیزه کردن این تئوری و محاسبه انتگرال مسیر، می‌توان یک میدان اسکالر کمکی ϕ را به کمک گرفت و ثابت کرد

$$\int \mathcal{D}\psi e^{i \int d^d x \mathcal{L}} = \int \mathcal{D}\psi \mathcal{D}\phi e^{i \int d^d x [\sum_{k=1}^N (\bar{\psi}_k i \not{\partial} \psi_k - \phi \bar{\psi}_k \psi_k) - \frac{1}{4\lambda^2} \phi^2]}.$$

د) انتشارگر این میدان اسکالر را به دست آورید.

ه) با شمارش درجه واگرایی^۲ تحقیق کنید این تئوری بازبهنجارش پذیر^۳ است. تابع بتا ضریب جفت‌شدگی تئوری، $\beta(\lambda)$ را در اولین مرتبه غیر صفر به دست آورید.

و) در انتگرال مسیر قسمت (ج) انتگرال‌های روی فرمیون‌ها را بگیرید و یک پتانسیل مؤثر^۴ برای میدان اسکالر استخراج کنید. چگونه می‌توان از این پتانسیل مؤثر برای جرم‌دار کردن فرمیون‌ها بهره برد؟ همه محاسبات لازم را بنویسید.

سوال ۲) یک تئوری برهم‌کنشی ۴ بعدی شامل میدان فرمیونی ψ و میدان اسکالر ϕ با چگالی لاگرانژی زیر در نظر بگیرید

$$\mathcal{L} = \bar{\psi}(i\not{\partial} - m)\psi + \frac{1}{4}\partial_\mu\phi\partial^\mu\phi - \frac{\lambda}{4!}\phi^4 - ig\bar{\psi}\gamma^5\psi\phi.$$

الف) انتشارگرها و رأس‌های این تئوری را مشخص و قوانین فاینمن آن را تدوین نمایید.

ب) تابع بتا ضرایب جفت‌شدگی λ و g را به دست آورید.

¹Clifford Algebra

²Superficial degree of divergence

³Renormalizable

⁴Effective potential